ՏԱՐԻ Ե.   ՇԱԲԱԹ 1 ՅՈՒՆԻՍ 1902   ԹԻՒ 421

ՇԱՐԺՈՒՄ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուլկարիոյ համար
տարեկան 12 ֆր.
վեցամսեայ 6 »
Արտասահմանի համար
տարեկան 15
վեցամսեայ 8

Ռուսիոյ համար
Տարեկան 3 ռ.
վեցամսեայ 1.50 »

Ծանուցման տողը առաջին երեսին համար 40 ս. իսկ վերջին երեսի համար 20 սանթիմ և երեսին անկիւնացեալներու համար 20 ս. ...

Վառնայի համար ձեռքէ 10 սանթիմ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Նամակ եւ դրամ ղրկել Խմբագրութեան հասցէին

Редакция на вѣстникъ
«Шаржумъ»
Варна
Rédaction du journal
«Charjoum»
Varna (Bulgarie)

Արտասահմանի համար ձեռքէ
20 ՍԱՆԹԻՄ

Պուլկարիոյ համար ձեռքէ
15 ՍԱՆԹԻՄ

Գրութիւնք չեն տրուիր

«ՇԱՐԺՈՒՄ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ

ԾՈՎԱԿԻՆ

Լո՛ւ ծովակ, ալ մի՛ ողբար անցեալի
Կորած փառքը, սուգը անդարձ կորուստին
Պիտի ծաղկին ծըլին դալար վերստին
Մեր հայրենի խըրոխտ լեռներն անձկալի ։

Թո՛յլ տուր քալենք դէպ մարտիրոս այն աշխարհ
Զոր այժմ վատ բռնաւորներ կաւերեն
Ասկէ վերջը կռուի կոչը կայ վերէն
Խաղաղ նիրհէ՛ ու տուր մեզ լո՛յն ճանապարհ ։

Թո՛յլ տո՛ւր քալենք դէպ ի կռիւ, դէպ ի մահ
Մեր հարազատ, թա՛րմ ուժերուն մենք վստահ
Վերջ մը տալու մեր սա կեանքին անժըպիտ

Թո՛ղ մեզ համար վառօդ դառնայ քու աւազ
Ալիքներուդ ուժը մեզ տուր, մենք զինուած
Փշրենք բաղդին նեւ ժայռերը բիրտ, կոպիտ ։

ՎԷՏԱ

„ՇԱՐԺՈՒՄ"Ի ԶԱՄԲԻՒՂԸ

Անցեալ օր մի բարեկամից նամակ ընդունեցի, որով մեղադրում էր թէ ես վստահութիւն չեմ ունեցել իր անկեղծութեան վրա, ու մի որոշ խնդրի մասին հրապարակով իր կարծիքից բոլորովին տարբեր կարծիք եմ յայտնել։ Այդ բարեկամը մոռանում էր որ ուրիշ մի քանի վստահելի բարեկամներ էլ, որոնք այդ խնդրի հետ անձնապէս ոչ մի առնչութիւն չունեն, նոյնպէս անկեղծօրէն իմ արտայայտած կարծիքն են յայտնել։

Սրա մասին հրապարակով խօսում եմ միայն նրա համար, որ ցոյց տամ թէ մեր մէջ որքան անտեղի պահանջներ են լինում խմբագրութիւնների հանդէպ։ Ամէն մի բարեկամ, ամէն մի թղթակից, ամէն մի աշխատակից նոյն իսկ ամէն մի բաժանորդ հիւանդութիւն ունի խմբագրութիւնից պահանջել հասարակական խնդիրների վրա նայել և դատել իրեն խելքով, դատողութեամբ և տեսակէտով։

Եւ այս հիւանդութիւնը համաճարակի կերպարանք է ընդունել մեր մէջ. զարգացած, ոգէտ, բարձր դիրքի տէր, համեստ դիրքի տէր և ծանօթներ ու բարեկամներ միշտ այդ տեսակ պահանջներով են ներկայանում խմբագրութիւններին։

Ես չեմ կարծում որ ոևէ ժողովրդի խմբագրութեան հանդէպ այդ տեսակ յիմար պահանջներ դրվին։

* *

Բացի պահանջողներից կան և քծնողներ. այդ քծնողներն էլ թրքական զզվելի կեղծաւորութեամբ, գովեստներ շռայլելով են մօտենում խմբագրութիւններին իրենց գրութիւնները տըպագրել, իրենց պաշտպանած անարդար դատը, անձնական խնդիրները պաշտպանել տալու համար։

Զզվելի են այդ տեսակ գրութիւնները և նրանց հեղինակները. այնքան զզվելի, որ գրութիւնները կարդացած միջոցին մարդ փախչել է ուզում։ Էլ ի՞նչ կերպարանք ասես չեն ընդունում այդ ստրկացած, քծնող տիպերը, և աւելի փոքրանում, աւելի նսեմանում են որչափ բարձր, գոնէ կարծեցեալ բարձր դիրքի տէր են լինում։

Քծնումի և յիմար պահանջումների նմուշ գրութիւններ չը կան «Շարժում»ի խմբագրական զամբիւղի մէջ. և եթէ մի օր մըտածենք ուղղակի այդ գրութիւնները հրատարակել, մեր ընթերցողները յիմարութեան և ստրկութեան լեռներ պէտք է տեսնեն. լեռներ որոնք ճնշում են մեր խորհող ու մտածող յորջորջված սրտերի և մտքերի վրա։ Բայց թող չը վախենան մեր ընթերցողները, այդ տեսակ պատժի չենք ենթարկի նրանց։

ՎԱՐԴՕ

ԴԵՍԻՑ ԴԵՆԻՑ

Ամէն կրակի մէջ է. Թուրք տեղական զօրքերը արաբական ապստամբութիւնը ճնշելու անկարող վիճակի մէջ կը գտնուին. Նոր զօրք կուզուի և Սուլթան Համիտ կարելիութիւնը չունի նոր զօրք ղրկելու. դրամ, դրամ չըկայ. Թուրքիոյ յաւիտենական միշտ անբուժելի հիւանդութիւնը «վէրէմ»ը։

Ապստամբելու կը պատրաստուի Ալպանիա. Մակեդոնիան ալ կրակ ու բոցի մէջ է. Եւրոպական թերթերը կը հաղորդեն որ յուզումը մեծ է հոն, մանաւանդ Ֆիրմիլեանի պատճառով. կըսեն թէ պուլկարները քարկոծեր են ռուսաց հիւպատոսարանի պատուհանները։ Թուրքերն ալ այդ խնդրի մէջ պուլկարներուն համակիր են և զանոնք կը քաջալերեն։

* *

Ռուսիոյ ուրիշ նահանգներու մէջ ես գիւղացիներու կողմէն նոր խռովութիւններ սկսեր են։ Եւրոպական թերթ մը կը հաղորդէ որ ներքին գործոց նախարար Բլէվէ որոշած է գիւղացիներու վրայ մնացած հին տուրքերը նուիրել տալ։ Եթէ ճիշդ է, առ փաստ մըն է որ ռուս կառավարութիւնը որչափ ալ արտաքուստ պաղարիւն և զօռող կը ներկայանայ, ներքուստ ահագին կարեւորութիւն կուտայ գիւղացիներու շարժման և կուզէ կերպով մը անոնց սիրտը գրաւել։

* *

Անգլիոյ և Թրանսվալի միջեւ կայացած հաշտութիւնը իր որոշ ազդեցութիւնը գործած է Անգլիոյ հակառակորդներուն վրայ։ Գերմանական և Ռուսական թերթերը բարկացած այդ յաջողութենէն կուզեն անոր նշանակութիւնը նսեմացնել և այժմէն կսկսին վախնալ որ Անգլիա զինքը դժուար կացութենէ մը ազատելով անշուշտ պիտի աշխատի իր նախկին դիրքը ձեռք բերելու արտաքին քաղաքականութեան մէջ։

Եւրոպական պետութիւնները արտաքին քաղաքականութեան մէջ ամէնքն ալ շահամոլ են, այսու ամենայնիւ Անգլիոյ քաղաքականութիւնը, որ կրկին աւելի մեծ շահամոլութեան արդիւնք է, նպաստաւոր է շատ մը կէտերու մէջ, մանաւանդ փոքրիկ ժողովուրդներու համար. ուստի մեզ համար ալ փափագելի է որ Անգլիա իր երբեմնի ազդեցիկ դիրքին տիրանայ արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ խնդիրներու մէջ։

* *

Կուզեմ Հայաստանի մասին խօսիլ. բայց ի՞նչ խօսիմ. «Դրօշակ» իր վերջին խմբագրականի մէջ կը յայտարարէ որ չնչին փոփոխութիւն մը անգամ չըկայ Հայաստանի կացութեան մէջ. Նոյն հարստահարութիւնները, նոյն տանջանքները, նոյն վատութիւնները կը թագաւորեն հոն, Հայաստան աշխարհին մէջ։ Եւ իրօք ալ այդպէս է. ի՞նչ փոփոխութիւն կրնայ ըլլալ երկրի մը մէջ, ուր բռնաւորը սանձահարող ոչ մէկ ուժ կայ։

Չէ փոփոխութիւն մը կայ. կացութիւնը աւելի անհանդուրժելի դարձած է, ինչպէս կըսէր «Խթան» լրագիրը։

Այո փոփոխութիւն մը կայ. հայ վարդապետներն անգամ կը սարսռին այդ փոփոխութեան հանդէպ և բողոք բողոքի վրայ կը ղրկեն Թուրք կառավարութեան և մեր լկտի Օրմանեանին։

Հայ ժողովուրդին վիճակը որքան գէշցած է, որ կոտորածներու հանդէպ անգամ անտարբեր մնացող հոգեւորականութիւնը այսօր բողոքող դարձած է։ Անտարբեր է միայն Օրման փաշան, անտարբեր իր ճարպոտութեանը մէջ, շրջապատուած իր կաշառակեր ազգականներով։ Մինչեւ ե՞րբ պիտի տեւէ այս, ոչ ոք կրնայ որոշ պատասխան մը տալ։

բայց պիտի տեսէ, մինչեւ այն վայրկեանը, երբ անզգայ հայ զանգուածը արթննայ իր վիշապային քնէն։

ԿԷՏ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ ԵՒ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

I

Աւելորդ չենք համարում մեր ընթերցողներին հաղորդել եւրոպական մամուլի կարծիքները Տրանսվալի եւ Անգլիայի միջեւ կայացած հաշտութեան մասին։

Նախ սկսենք անգլիական թերթերից.

«Թայմզ»—Հաշտութեան պայմանները աքանչելի են ամէն տեսակէտով. նրանք վեհանձն լինելով Բօէրների համար, որոնք կամովին մտնում են մեր կայսրութեան մէջ, պարունակում են նաեւ մեծ երաշխաւորութիւն կայունութեան եւ ապահովում են հաստատուն լինելը այն կարգաւորումի, որին մենք այնքան սուղ գնով հասանք։

Ընդհարումի տեւողութեան մէջ Բօէրների ցոյց տուած ազնիւ յատկութիւնները այնքան զօրեղապէս ազդեցին մեր ցեղի վրայ, որ մենք կարող ենք պարծենալ նրանց մեր դրօշի տակը ունենալով եւ կը երկնապատկենք մեր բաղձանքը Բօէրների հետ խոհեմութեան սահմանի մէջ փափկանկատութեամբ վարվելու։

Հաշտութեան պայմանները ապահովցնում են մեր դիրքը հարաւային Աֆրիկայի մէջ եւ որոշում են երկրի կացութեան այնպիսի սահմաններ, որոնք պահպանելու համար մեզ յենարան պէտք է լինին մեր, թող ների մեզ տալ երեկվան հակառակորդները։

«Դէյլի Նիւս».—

Առ այժմ բոլոր անհամաձայնութիւնները ոչնչանում են հաշտութեան բերած փոփոխքի հանդէպ։

Այժմ, երբ պատերազմ վերջացել է, շատ քիչ անգլիացի կը գտնուի որ ուրանայ մեզ գլխաւորող փոքրիկ ժողովրդի արիութիւնը եւ քաջասրտութիւնը։

Եւ միթէ կարելի՞ է ուրանալ։

Այս պատերազմը պատմութեան մէջ պէտք է գրօշմվի իբրեւ մի ամենափայլուն գիմադրութիւնը՝ մի փոքրիկ ազգի կողմից մի մեծ կայսրութեան դէմ։

Ուրախանանք այսօր, բայց մեր ուրախութիւնների մէջ իսկ չը մոռնանք որ մեզ դեռ պատերազմից աւելի մի մեծ խնդիր է մնում վերջացնել. Այն է երջանկութիւն եւ ներդաշնակութիւն տալ մի երկրի որ տակն ու վրա է եղել։ Մեզ մնում է եւ մեր թշնամիներին ցոյց տալ որ Անգլիան կարող է եւ խաղաղութեան մէջ գերազանցել ինչպէս պատերազմում։

Եթէ մենք չը կարողանանք լաւ վարչութեամբ գրաւել Բօէրների սիրտը, մեզ միայն ձախորդութիւններ ու մեր յաղթութեան սնափառութիւններ կը մնան։

Ինչպէս Իրլանդիան կառավարողներ, մենք տխուր փորձառութիւններ ունենք որ եւ է երկրի տիրապետումը դեռ բաւական չէ վերջ դնելու ապստամբներին։

Բօէրները Իրլանդացիներից տարբեր ցեղ են, բայց եթէ նրանց հետ էլ Իրլանդացիների պէս կառավարենք, հետեւանքը աւելի լաւ լինել չի կարող։ Մեր ցեղի գերազանցութեան յաւակնութիւնը յաջողութիւնը չի ունենայ Հարաւային Աֆրիկայում, ինչպէս չունեցաւ Իրլանդիայում։

«Ստանդարդ».

Պատերազմը վերջացաւ մեր զէնքի կատարեալ յաղթութիւնով եւ մեր գերազանցութեան գիտակցութիւնով…

Մենք մխիթարվում ենք այնպիսի ցութիւնով, որ թէեւ յաղթեցինք քաջ մարդկանց, թէեւ նրանց զրկեցինք եւ [illegible] անկախութիւնից, բայց նրանց համար պահել ենք շատ հատուցում։

Ջանանք մեր յաջողութիւնը ընդունել այնպէս անփորձ կերպով որը վայելէ յաղթութիւնը մի [illegible] համարող ազգի համար։

Այս երեք տարիների ընթացքում երբեմն ժողովրդական ուրախութիւնը այնպիսի ձեւերով արտայայտվեց որ մեր պրէստիժը ոչ միայն օտարների այլեւ մեր աչքում չը բարձրացաւ։

Մեր առջեւ դրված խնդիրը դիւրին չէ. Հարաւային Աֆրիկայի մէջ իրերի դրութիւնը շատ բարդ է. պէտք է անհնարաւորութեան հետեւանքները չակել։

ՔԱՋ ՆԱՀԱՏԱԿԸ

(ԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ԿՈՏՈՐԱԾԻ)

Շողակին

Կէս օր էր, երբ Կիւզէլ Սարայէն մահակոչ հնչակը եղերական հնչիւնով պաշտօնական հրամանը տուաւ անդոհական կոտորածի սկսումին։ Ու յեղակարծ յառաջխաղացումով արիւնկզակ զինուորներու ջոկերներ յաջ ու յահեակ տարածեցան մոլեգնօրէն չտեսնուած վամպիրի մը ծակաչք անյագութեամբ հայուն արեան մինչեւ վերջին շիթը ծծելու…։ Իսկոյն սանդարամետական հանդիսարան մը կարմրագորդ պատկերացումներու իրենց բոլոր սոսկագնեցիկ զարհուրանքներով պարզուեցաւ։

Դժոխմբեր դահիճներ անտանական ցասումով մը խելայեղ վայրագօրէն կ'իջեցնէին իրենց խոշոր ու սայրասուր դաշյունները սարսափահար հայուն վզին, որոնցմէ հիմա հարիւրաւորներ գլխատուած սփռուած արիւնաշաղախ գանկերու երկայնքին ննջեցեալ հեղձամղձուկ հոգագները կ'արձակէին իրենց դեռ տաքուկ սարսռումներու ահաւոր ճգնաժամին մէջ։

Զինուորին հրաշէկ գնդակները անդադար սոսկումով ամեն մէկ անկիւնէ կը յորդէին ու անոնց թիրախը անվրիպելի էր։ Խե՜ղճ… Ու անդին հոյլը յուսահատ գլորած էր արիւնոտ Իսլամին անճողոպրելի կրկէսը…։ Ու կողմն որ խոյս տալու գերմարդկային ճիգը թափէր ան եսեւէն յեղակարծօրէն կը հասնէր մահաբեր գնդակը։ Մարդախողխող գազաններ այնպիսի անհամար փոխմակ մը կազմած ու այնպիսի ննջագամուն էն պատրաստած էին իրենց դիրքերը, որ անզգուշ հայը անկարող եղած էր խուսափելու ու ազատագրող մի գերբնական ձեռքին մէջ յաջողելու. ու հազիւ քանի մի ժամեր սահած էին ամբողջ գեղապանծ հրապարակը Կեավուր Մէյտանի կոչուած Տրապիզոնի համբաւաւոր վաճառականական կեդրոնատեղին համատիլու կարմիր պաղպղուն գոյնով

ԻՏԷԱԼԻ ՈՂՋԱԿԷԶԸ

(ՊԱՏԿԵՐ)

Դ.

Երբ առաջին անգամ [illegible] տենչալի երկիրը, անհամար դժուարութիւններէ եւ ծպտումներէ վերջ առաջին վայրկեանէն կարծես սարսրընակ ձայն մը սկսաւ ականջին մէջ խօսելու։—Աւարայրի պլպուլը չէր որ կը գեղգեղէր, եւ ոչ ալ անթիւ թռչնիկներուն սուլիչները, այլ այն խրոխտ ու կորովի ձայնը, որ շատ անգամ եկած էր իսրայէլացւոց ազատիչ հերոսին, դեռ իր ժողովրդին պարագլուխ չեղած ժամանակ։

Ու ինք, լսելով այդ ձայնը հետեւեցաւ անոր։

Հազիւ դեռ նոր թողուցած պոլսական փափուկ եւ խաղաղ մթնոլորտը կեանքի երկրորդ շրջանը կը մտնէր լեռներուն մէջ. ապաստան ընտրելով հեշտաբոյր բնութիւնը եւ անկողինը նախախնամութեան չառայլած առատ կանաչազարդ խշտիկները։ Հիմա հայդուկ մըն էր ան, հրացանը ուսէն կախած, եւ փամփուշտները լայն կուրծքին վրայ փռած, թագաւորական հազարաւոր ոսկիներու արժողութեամբ շքանշաններու հետ չը փոխանակելով զանոնք։ Իր լեռնական ընկերները, դժուարաւ կրնային ըմբռնել թէ այդ տղան Պոլսէն եկած ըլլար, ուր իրենց գաղափարով վիշտը երբեք մուտք չէր գտած. եւ ուր լինել չը լինելու վճռական հարցերը չկային։

—Կեանքը ճշմարիտ կեանքը հոն է, կըսէր անոնց ստէպ, հիացումի առիթներ տալով. իրաւ թէ հոն քիր տուն անզգայ սուրը հեռու է իրենց գլխուն վրայէն, սակայն ինչպէս քաղցր հովեր շնչել, լաւագոյն է, եթէ միայն ազատօրէն վայելեն։ Իրաւ որ առ ալ բնութեան մէկ խորհրդաւոր արարքն է—թողո՛ւլ այսպիսի սուրբ երկիր մը, նահատակներու ամբիծ արեամբ ողողուած մարգեր եւ դաշտեր պիղծ ու անօրէն իշխանին ձեռքը, անոնց գերիշխանութեան ներքեւ։

Սակայն եւ այնպէս որքան որ ալ այդ ասպատակային կեանքին մէջ յաջողակ ու ճարպիկ ըլլար, կրկին իր նպատակը այդ չէր. ինք ուրիշ գաղափարով եկած էր, բայց որպէսզի մէկ քանիներու հետ ծանօթանայ առաջուընէ, առժամանակեայ այդ կեանքը ընտրեց, այն միջոցով որ դարձեալ իր գործը շարունակէ. որովհետեւ այնպէս կը կարծէր թէ վարժապետական ասպարէզը լաւագոյն է, մանաւանդ ճշմարիտ գաղափարի վարժապետութիւնը, որուն զգալի պէտքը կը տեսնէր այդ խուլ անկիւններուն մէջ։

—Չունի՛նք. իսկապէս վարժապետ կոչուելու արժանի անձնաւորութիւններ չունինք, կըսէր բարեկամի մը հերոսական երջանիկ օրերը ձգելէն քանի մը օր առաջ։ Հիմա ասպարէզը տիրացուներուն, վարդապետներուն եւ քահանաներուն է մնացած զորս ամեն կերպով ժողովուրդը կը փճացնեն։ Առաջինը զանոնք պատրաստելով իրենց մաշտոց կեանքէն, իսկ վերջին երկուքը կատարելագործելով։ Մէկը իր վաղնջական սարուկի փայլախայլով, ուն միակ պատճառ է մերիններ նապաստակի գոյն առնելնուն, իսկ միւսը խաչով եւ աւետարանով, զորս իրենց տխմար եւ ապուշ մեկնաբանութիւններով անդադար կը քարոզեն «հեզ լինիլ, մէկ երեսը զարնողին միւսը դարձնել, Թուրքին աղուն վրայ ձեռք չը վերցնել, որովհետեւ անոնք մեզմէ բարձր են, սուր չը բարձրացնել, վասն զի սուրով զարնողը սուրով պիտի իյնայ»։ Ուրեմն, դուն ըսէ, բարեկամս, ինչպէս յուսանք որ օրական այս անվերջ եւ անհատնում քարոզներէն եւ խրատներէն վերջ անվախ եւ ազատ սերունդ մը կազմուի։ Ա՛յ, այդ ժանտ թոյն կապած է եւ յաջորդաբար կը վարակէ ամեն ոք։

Ու երբ բարեկամը իր անձնուիրութիւնը գովեց։

—Ոչ՛, սիրելիս, ոչ՛, ըսաւ անոր մեղմութեամբ, իմ ըրածս բարութիւն եւ անձնուիրութիւն չէ, այլ մեծ պարտականութիւն մը, որուն ներքեւ ճնշուած եմ, եւ պարտք կզգամ թեթեւցնել այդ բեռը։ Ո՞վ պիտի մաքրէ հայ ժողովուրդը այդ ախտէն եթէ ոչ վարժապետ եւ հոգեւոր առաջնորդը։ Անոնց վրայ կը ծանրանայ պատրաստել ժողովուրդը անձնապաշտպանութեան այն մեծ օրէնքին, որ բնութեան մէջ անաչառ կերպով բաշխուած է առատօրէն ամեն կարգի արարածներուն.—անշունչ էակն է միայն որ ինքզինքը պաշտպանելու ատակութիւնը չունի։ Բայց եթէ այս ալ զլացուի ժողովուրդի մը, որ ստրկութեան խոր քունին մէջ ուղղուած, աշխարհին ու նախախնամութեան օրէնքներուն վրայ ամենաչնչին գաղափարը իսկ չունի, ուրեմն մեզ համար այլեւս կեանք եւ գոյութիւն չկայ. Դուն անցեալներն էր որ տեսնուելով գիւղացիի մը հետ, իր երեմիական ողբասացութիւնը լսել վերջ. երբ յայտնեցի թէ ինչո՞ւ երբ քիւրտը յափշտակութեան դայ դիմադրելու փորձեր չէք ըներ. «ահ զաւակս, ըսաւ, եթէ այդպէս փորձ մը ընենք, մեր վրայ յարձակողներուն առաջինը պիտի ըլլան մեր առաջնորդները, դժոխքի անէծքներ տեղացնելով, եւ մենք ստիպուած ենք ամէն ինչ տանիլ, առանց գիտնալու ի՞նչ վախճանի պիտի հանդիպինք»։ Լաւ ուրեմն եւ հիացիր թէ մենք ալ ասոնց նման կոյր հովիւներու ձեռքը իյնալու բարեբախտութիւնը ունեցած ենք։

Այդ մտաւոր եւ հոգեւոր առաջնորդներէն աւելի՝ խեղճ շինականին վիճակին վրայ կողբամ, վրէժի արդար ձայնով մը։

—Եւ հիմա գիտե՞ս մեզմէ առաջ այդ առիթէն ո՞վ կօգտուի։

—Այո՛, կարգ մը գերմանացի եւ Ամերիկացի միսիոնար խանութպաններ, որք կրօնքը նպարավաճառի խանութին ապրանքներուն վերածած կը ծախեն, դրամի փոխարէն մարդ որսալով եւ զանոնք գթութեան եւ փրկութեան տունը հրաւիրելով։ Միթէ յուսա՞լի է որ օտարը գայ եւ քեզ համար աշխատի առանց փոխարինութեան, ո՛չ, թէպէտեւ ինքզինքնին քրիստոնեայ եւ Նազովրեցի մեծ եւ անձնուէր վարդապետին ալ հետեւող կոչելու աւակնութիւն ունին։ Անոնք ալ մասամբ մը մեր Պոլսոյ ժողովուրդին կը նմանին, ինչպէս որ մերինները Յեղափոխութիւնը խանութպանութեան չափ ստորնացուցին, անոնք ալ կրօնքը նոյնը կը-

կ'ողողուէր ։ Արիւնին ուղխաձեւ յաճախանքն էր որ անսեւլիօրէն կը սփռապետէր այդ մեծաշուքինդ վայրը, ուրանց հիմա հարիւրաւոր անդադար գիւտներ արիւնէ լճերու մէջ մալախկուած անյարիր փլուզումով՝ անարկու գերեզմաններ այլանդակ տեսարաններ կը պատկերացնէին ։

∴

Իրիկնադէմին էր ։ Հրազէնի ուժգնաձայն թնդիւնները բաղդատաբար նուազ լսելի էին ։ Մանուշակ գոյն բանական լուսթիւնր Ջարդին ալէտողած վագորդոյններուն ծանրօրէն կը սուսանիր ամէն ուրեք ։ Հիմա ննջակը պաշտօնական հրամանը կուտար տիրականօրէն հայածելով ներխուժել մեծ ու ընչեղ գործատուներ, որոնք լիքն էին հայ աշխատասէր ժողովրդեան հարստութիւններով ։ Արտասուոր ու խոլ հրճուանքի ճառագայթարձակ աչքեր մ' խելայեղ վազքով իրենց արիւնոտ կնճիթները մերձեցին հայ տուներու ու գերազանցապէս մեծափարթամ վաճառատուններ ոճիրի ու աղծումի շունչաներգինները ։ Վայրագ յեյուզակները իրենց միթխարի կօշիկներու տակ անօգին դրան փեղկերը ու անտաշ էմքերը կտոր կտոր կընէին ու ամէն ինչ թալանի տալէ վերջ իրենց անողորմ վրիժակներով կարչակէին արդէն փառապուրկ եղած շէնքը ։ Այս ամէնը վայրկենական կըլլար ։ Այնպէս որ մթնշաղին ապախտ խոլամբ կարողացած էր պոռնտական փառքն ու պանծանքն հանդիսացող՝ բազմաքոր վաճառաշահ քաղաքը եղերա-ողբերգական դրութեան մէջ ձգել ...

∴

Սակայն բուռն հրոյանաձգութիւններ դեռ անպակաս էին հոսհոն, թիւրք պաշխպոզուքներու սխեղծ գայթնիր դեռ իրենց անարգ քոջագործութիւնները կը շարունակէին ։ Դեռ անոնց ագահ հոգին պատուէկ հայու անուշ արեան չնախկն յանդգնութեամբ կը փորձէին վաղածանօթ հայ կտրիճ պաշտպաններու ամրակուռ որջերը ոտնձգել ։ Ու մելգին ընդհարումներ փրթած էր ... ընդվզումի այդ հորդապատ զինուորները անհանօրէն թերաքալ/ա՛ օրուան մէջ կատարուած սրտառուչ ճակատեցներուն համար ու վրէժի սրբազան ըղձամունքներով խորտակուած ... բաքսմնչիւրը անհնականներու ցեմ գոյութեան մարտական ըմբոստացումը կը մղէին ։ Սոնցմէ էն տիտանը ու էն քաջակորով կուսակալը՝ աշխարհ պապա Համբարն էր, որ միայնակ առանձնացած իր սուն անտեսանելի ազլը մի քանի ժամէ ի վեր անընկուն կը կռուէր բազմաթիւ ամբոխի մը դէմ ։

∴

— Վալլահա՛, այս մարդը սատանա է, կը հաչէր ամբոխին մեծը Մոլլա Կոօն, որուն կանանչ արտախուրակը հիմա կարմիրով թաթխուած էր ։ Ու հրաբորբոք բարկութեամբ յառաջ խնալով յաղթական մաճիկը ձեռքին մէջ առած՝ հրամայեց ։

— Շուտ դանէրր վար առէ՛ք. ուրիշ կերպ չըկայ այդ խոզի ձագը ...

Ու տակաւին խօսքը բերնին մէջ մահացու գնդակ մը մխուեցաւ անոր կոկորդներուն մէջ, և երկարաձիգ կաղկանձին մ'արձակելով ոգեսպառ տարածուեցաւ ։ Ցառաջնթաց ամբոխը լեղապատառ նահանջ մ'րրաւ երբ տեսաւ յաղթական տապալումը իրենց պաշտելի առաջնորդին ։ Ու ժամանակաւոր խորհրդ ... յաւելինէ վերջ անոնք խուռներամ ... ամառ խժուժով յառաջ քալեցին ալ վերջնականապէս յաղթահարելու մէկ հատիկ անզուգական հայ գիւղապետը վճռական որոշումով ։ Պապա Համբար ալ կատղելով իր մահասաւեր ճգնաժամի հետեւանքը վերի իջար իր որջէն ճակատաճակատ իր թշնամիներուն դէմ վազեց իր վերջին գնդակները նետել ...

Կէս ժամուան սարսափահար ճակատամարտէ վերջ Օղուան մէջ անհն ու արհաւիրքն եղող հերոսը, պապա Համբար, իր ոսոխներուն անգութ ճիրաններուն մատնուած էր ...

∴

Կէս գիշեր էր ։ Կեամփու Մէյտանի ագիլթի դրան առջեւ մոլեռանդ մոլլաներու խումբեր կանանչ փաթթոցներով ու թուրքերու խառնափնդոր խաժամուժներ խռնուած էին ։ Ամէնը այդ ահրապաշտ ջոկերը ծնկաչոք լիրր օրհներգական խայտառ մրմունջներով կը փառաբանէին իրենց Ալլահը, որ հաւտին Ալլահը որ թոյլատրած է այդ օր հայերու արիւնը մօթելու ։ Սրբապիղծ անպատշաճ բառերով չընծուած թենքներ էին որ անոնց գարշահոտ շրթունքներէն յորդառատ կը սեղային, անտիպ լուտանքներով ու հրաշաւոր հոյակապութիւններով հրճուալի կրօնագէտ արարողութիւնն էր որ կը հնչէին ։

Երկար չը տեւեց ։ Արայողապետը, աղերէկ ձառադէմ մահմետական կրօնաւոր մը, ... դրան ձեռքէ նուիրական ուրանը ու սուրբ ... լով՝ մրմնջող ձայնով մը պոռթկաց.

— Ձեռքը ... կը ..., հոս ամէն վրայ բերէ՛ք այս գործիքի անհաւատը ... Սատանայ մատաղ թող ըլլէ՛ք այդ ... կեանքը ...

Ու ամէն մէկ կողմէ սկսան ... մայական ձայներ բարձրանալ ։

— Բութ գործելով մորթելու է պապա Համբարը, կ'ըսէր մէկը չնաշխարհօրէն, որովհետեւ անոր պիղծ ձեռքն է որ Մոլլա Կոօն սպաննեց ։ Ու ուրիշ մը՝

— Աչքերն բերէ՛ք ու մէկ մէկ եղունգները հանեցէ՛ք ... ցի՛ցը հանեցէ Աստուծոյ սիրոյն ...

Պապա Համբար որ մինչեւ այդ ժամանակ պարապին գիրք մը բռնած էր ու անհամբեր կ'սպասէր իր գատապարտութեան հանդուրժելով հեգաբար անոնց լկտի խօսքերը ու մեծերու անգութ ... ընդմիջուած գործոցը խօթերմաքով բռնեց իր ձեռքին չուանէ կապանքները ու մօտը կեցող թուրքին վրայ խոյանալով խոժոռ նայուածքով խեղդ սուրը անոր ձեռքէն ու աչքերը գոցելով արագօրէն կուրծքը մխեց՝ գիտցողնոյէն պոռաց ։

— Ձեր պիղծ ձեռքերը կը փորձեն ինծ դպչելու ... ես միայն կրնամ իմ արիւնս թափել ...

Շրջապատող բազմութեան վրայ նախատինքի ու ամօթի ծանր ու ճնշող սարսուռ մը պատեց ։ Ու անոնք խելակորոյս զարմացումով կը դիտէին ապուշ ապուշ արիւնաթաւալ Տաջ նահատակը, որուն կուրծքէն արիւնը մոլեգնօրէն դուրս կը ցայտէր ։

ՍԱԻՈՒՂ

Լոնտոն

նին, մօտ առնէէն թերեւս աճուրդի ալ հանելով, ինչպէս ժամանակ մը կաթոլիկ կրօնաւորները կընէին ։

Ահա այս սագնապալից օրերն էր որ կը բանար ամենուն՝ իր հոգեւոյն դառնութիւնները դուրս պոռթկալու համար, քանի պատեհութիւնը ներկայանար ։

Թէպէտ դեռ երիտասարդ, սակայն այն կարճ ժամանակամիջոցին մէջ իսկ յաջողած էր կեանքի ամէն կողմերը զննել, ամէն խաւերուն մէջ ի գործ դրուած բարքերը եւ նկարագիրները ուսումնասիրել, գանոնք բաղդատութեան առնել եւ մինչ լաւագոյն թը եածին ետեւէն ձգտիլ ։

Մանրակրկիտ ու խոր քննութեամբ մը հետազօտած էր գաղղիական յեղափոխութեան վերաբերեալ բոլոր սատար երկերը, սերտած էր անոնց ելքերը եւ ձախողութիւնները ։ Լաւ գիտէր հին ազգաց ընդհանուր պատմութիւնը, հռովմէական եւ յունական անխորհուրդ եւ խելացի արշաւանքները, անոնց ներքին եւ արտաքին կռիւները, իրար դաւադրութիւնները, իրար սպանումները, եւ եւ վերջապէս սա ճշմարիտ եզրակացութեան հասած էր թէ՝ ազգի մը անկախութիւնը ինք իր ձեռքով միմիայն կըլլայ, իր զէնու եւ բարոյական բարձրութեան զօրութեամբ, եւ թէ «օտարին շահը մահարեր թոյն է», ու միայն աչք կրնայ շլացնել ժամանակ մը, եւ կրկին նոյն անկումը տեղի կունենայ ։ Իր հեռատես եւ սուր մաքով կը տեսնէր այն ամէն մեծ ժողովուրդները, որոնք երբ հետզհետէ բարոյականի անկման ենթարկուեցան եւ ուրիշներու կարօտութեան մատնուեցան, իրենց կործանումը եւ խպառ ջնջումը արագ եւ անակնկալ եղաւ ։ Ուրեմն, լաւ համոզուած էր թէ, եթէ մեր ամբոխն ալ երկա՛ր մինար այդ տիրացու չահամոլ միմոսներուն ձեռքը գուցէ զէշ վախճան մը հասնէր իրեն, եւ առաւ միակ դարմանին առաջնաւը ըլլալով՝ նը զլացաւ առաջին օրինակը անձամբ ցոյց տալ. Նետուելով այդ հյարխային մեծ գահավէժին մէջ, յուսալով թէ անոր արդիւնքը սին չը պիտի ըլլար. եւ թէ պիտի կրնար օգտակար եւ արդիւնալից պտուղ յառաջ բերել ։ — «Ինչո՞ւ ուրեմն, կը խորհէր երբեմն ինքն իրեն հարկերամնայ խաֆած ծերունիի մահով մեռնիլ փափուկ անկողնին մը բայ, առանց օգտակարութիւն մը իսկ մատուցանելու հանրութեան, քանի որ աքսորին եւ մինչեւ անգամ քաղաքակիրթ կոչուած արիւնարբու գազանք մը բանտին մութ անկիւնները ինկած խանդավառ երիտասարդ գոյէ մ'ոլ'գին թէ «ամենայն տեղ մահր մի է, մարդ մի անգամ պիտի մեռնի» ։ Այս էր իր գաղափարը ։ եւ առոր հետեւած ։ իր ժրաջան գործունէութեամբ ուրիշի երջանկութիւնը կը փնտռէր, առանց իր մասին րոպէ մը խորհելու թէ արդեօ՞ք ինչ ըլլար ապագան կամ վախճանը ։ Ալ գլխովին, բոլոր հոգւով եւ էութեամբ նուիրուած էր իր պարտանքը եւ փառքը համարող ազգին, եւ անոր յանդուգն զինուորը եղած ։

Ե.

Հիմա՝ Աչոտ ընորհիւ կարգ մը ազգեցիկ մարդոց երաշխաւորութեան, շնորհիւ իր սոխակի նման գիլ ձանին, որով կրնար «աէր ողորմեա՛»ի եւ «Առաւօտ լուսոյ»ի եւ ուրիշ շարականներու անսայթաքուր երգեցողութեամբ եկեղեցին թնդացնել — մտած էր վարժարան կոչուած մութ ու նեխած նկուղին մէջ, 30—40 աշակերտներու հետ, որոնց ոմանց գլխին վրայ յաւիտենական դեղնութիւն մը դրոշմուած էր ։

Երեք ամիս կը սահէր անձայն դեռ խիստ կամոց չարժած էր մեր տիրացու Աւօն — այսպէս ճանչցուած ինք այժմ ։ Այսուհանդերձ, կարծես իր խանդավառ հոգին զօրութիւն ալ ազդած էր այդ անմեղ եւ սուրբ արարածներուն վրայ, որ շատ լաւ կը նկատուէր իրենց շարժումներուն եւ գործերուն մէջ ։ Փալախային սեւեռայնումը եւ սոսկում ազդեցիկ երեւոյթը մոխիրի վերածուած էր, վարժապետական «օրհնեալ գաւազանը» կտորներու եւ տղայք, առանց անհրաժեշտ քաշքշելու, ինքզինքնին ամեն կերպով ազատ կզգային, առանց անկանոնութեանց եւ խայտառակութեանց տեղի տալու, որուն մասին մեծ ուրախութիւն եւ խնդում կզգար տիրացու Աւօ ։

Թէպէտեւ Նարեկի եւ Սաղմոսի մգլոտած եւ լեղտոտ հատորները դեռ իրենց ձեռն էին, սակայն տղայք անոնց վրայ իսկ չէին նայիր ։ Աւօն կը պատմէր անոնց պատմութիւններ, քաջագործութիւններ, մանաւանդ պզտիկ հերոսներու կեանքը ։

Ուստա Մխօյենց Կարպետ — տասն եւ եօթն մօտ աչխոյժ, կրակոտ եւ քաջասիրտ բնաւորութեամբը ամբողջ տղոց սիրելի եւ համակրելի տղոյ մը իրեն օգնական կարգած էր, որուն մէջ նշմարած էր ապառնի պատանիի մը վեհ հոգին եւ չէր ուզած պարապ տեղը ձեռքէ փախցնել ։ Շատ անգամներ կանչելով իրեն մօտը, որպէս եղբայր եւ բարեկամ խօսած, խրատած եւ իր նպատակները պարզելով յայտնած էր թէ կուզէ որ ինք տղոց վրայ կառավարիչ դառնայ, ոչ թէ բարբարոսական յարձակումներով եւ սպառնալիքներով, այլ եղբօր մը նման, եւ իր ալ սա գաղափարները անոնց ալ հասկցնելով ։

Ա՛լ ուրախ էր հիմա Աչոտ, խորհելով թէ երկրորդ Վահրամ մըն է որ պատրաստեց եւ պիտի կրնար իրեն կորովի ներցուկը ըլլալ եւ յիրաւի ալ եղաւ ։

Հիմա գիւղացիկան անցուկ խուլէն դուրս ելլելով ընտանեկան յարկերու մէջ ալ մուտք գտած էին իրենց բրոպականդը յառաջ տանելու, որպէս վարժապետ եւ կառավարիչ, որոնց շռայլուած յարգանքը անսահման է է նախագոյշորեալ գիւղացիին համար ։

Մէկ երկու տարի Կարպետի շնորհիւ ամենուն ծանօթանալէ ու անոնց համակրութիւնը շահելէ վերջ, եւ մանաւանդ գայն կատարեալ գտնելով իր գործին մէջ, թողուց որ ուրիշ տեղեր ալ երթայ, ուրկէ մէկ փոխ մէջ ձգած չըլլալու եւ հունձքը արդիւնաւոր ըլլալու համար ։

Այնուհետեւ չարաթը անգամ մը հազիւ կը տեսնուէր Կարպետ գիւղերուն մութին մէջ գալով եւ մինչեւ արեւածագին տիրացու Աւօյի հետ տեսակցելէ վերջ կրկին աներեւութանալով առանց ո եւ է մէկու մը երեւնալու ։

ՃՈՒԼԱԿ

Լոնտոն

(Շարունակելի)

ՀԱՆԳՈՒՑԱԿՈՒԹԻՒՆ

—օ—

Անմոռանալի Պետրոս Սէրէմճեանի աշխատութիւններու հրատարակութեան համար Սօֆիայի Սերոբ—Աղբիւր խմբէն ստացանք 30 լեւ. ուրեմն նախորդ 205 լեւ 30 սանթիմի հետ, այդ նպատակի համար խմբագրութեանս քով կը գտնուի ընդամէնը 235 լեւ 30 սանթիմ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Պոլսոյ Մայր—Եկեղեցիին վերանորոգութեան ձեռնարկը որ այնքան աղմկալից թափով սկսելու յայտարարութիւններ եղան, յետաձգուած է յառաջիկայ ամառուան։

—Պոլսոյ Ուսումնական խորհուրդը Պոլսոյ դպրոցները վարելու համար կրթական տեսչի մը անհրաժեշտութիւնը յայտարարած է։

—Հանգուցեալ Աղէքսանդր Երէցեանի գրքերուն մէջ գտնուեր են բազմաթիւ ձեռագիր վրայ թմգաւորներու փաւերագրեր։ Երկու հնատէր վրացիներ այդ փաւերագրերը գներ են հան գուցեալի այրիէն։

—Իզմիրէն կը հաղորդեն թէ լուր կը պտտի որ ձերբակալուած հայ յեղափոխականը Պոլիս տեղափոխեր են։

—Մելքիսեդէկ եպիսկոպոսի հրաժարական տալու մասին կը խօսուի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Ֆիրմիլեանը ձեռնադրուեր է Սելանիքի մէջ. կըսուի թէ Պոլիս պիտի գայ Սերպիոյ թագաւորին այցելած միջոցին հոն գտնուելու համար։

Մայիս 27ին Սելանիքի բանտէն 50 պուլկար աքսորեր են Փոքր Ասիա։

—Սէրէսի մէջ Թուրքերը վար են առեր պուլկարական գործակատարի դրօշակը։ Դրօշակը վար առնելու հրամանը Պոլսէն տրուած է կըսեն։

—Ռուսիայէն Թուրքիա վերադարձող քանի մը հարիւր հայ գաղթականները ձերբակալուած և սահմանագլուխի քաղաքներուն բանտերը նետուած են։

ՌՈՒՍԻԱ

Պուլկարիոյ Իշխանը արդէն Պետերպուրկ հասեր է և ընդունուեր է վեհապետներուն փայլել կերպով։

—Ռուս մամուլը մեծ համակրութեամբ կը խօսի Իշխան Ֆէրտինանտի մասին։

—Քիէվի նահանգի մէջ եւս գիւղացիները խռովութիւններ հաներ են։

ԹՐԱՆՍՎԱԱԼ

Մինչեւ այժմ մօտ 5000 Պէէր անձնատուր եղած են իրենց զէնքերը յանձնելով։

—Նախագահ Քրիւկէր մերժած է անգլիական նաւով Թրանսվալ երթալ. բայց ընդուներ է հոլանտական թագուհուն առաջարկը որ Քրիւկէրի տրամադրութեան տակ նաւ մը դրեր է։

—Անգլիական կառավարութիւնը Քրիւկէրէն չի պահանջեր որ հպատակութեան ձեւակերպութիւնները կատարէ, բայց պահանջած է որ իր ագարակէն դուրս չելլէ։

—«Տէյլի Մէյլ» թերթը կը հաղորդէ որ Լօրտ Քիչնէրի հրամանով հաշտութեան քանի մը հակառակ անձեր ձերբակալուած են։

ԱՒՍՏՐԻԱ—ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Լէմպէրկ քաղաքի մէջ բանուորական մեծ յուզումներ տեղի ունեցեր են. խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար զօրք մը ղրկեր է։ Երկու կողմէն ալ վիրաւորեալներ և սպաննուածներ կան։

—Պօսնա—Հէրցէկօվինայի բնակիչները շատ դժգոհ են իրենց կառավարիչ Կալլայէն և՝ պատգամաւորութիւն մը ղրկեր են կայսեր բողոքելու համար։

ՖՐԱՆՍԱ

Երեսփոխանական ժողովի մէջ նախարարապետ Գոմբ կարդացեր է նախարարութեան յայտարարութիւնը, որով պարզեր է թէ իրենք ալ Վալտէք—Ռուսոյի ուղղութեամբ պիտի ընթանան։

—Թերթերը լաւ կը խօսին նոր նախարարութեան մասին, արմատական և ընկերվարականները շատ ուրախ են որ քաղաքական ամենայառաջադէմ տարրերը մեծամասնութիւն կը կազմեն։

ԱՆԳԼԻԱ

Անգլիական կառավարութիւնը ազատ արձակեր է Պօէր գերիները, սպաները առանց երդումի, միայն պատւոյ խօսք տալով արձակուեր են։ Ամենքն ալ կշտապեն իրենց տեղերը վերադառնալ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Աթէնայէն կը հաղորդեն — չը նայելով Մակեդոնիայի մէջ տիրող խաղաղութեան ամեն օր փորձեր կըլլան գաղտնի կերպով Յունաստանէն Մակեդոնիա զէնք մտցնել։

Քանի մը օր առաջ Լարիսայի ոստիկանութիւնը անցայի Ելլասոնցիներէն գրաւեր է բաւական թիւով հրացաններ որոնք Թուրքիա պիտի տարուէին։

—օ—

ՍԵՐՊԻԱ

Սուլթանը իրատէով մը հաստատած է Սերպիոյ և Թուրքիոյ միջեւ կայացած առեւտրական դաշնագրութիւնը։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

—օ—

Նախկին Հայ ուսուցիչ մը՝ որ Զուիցերիական վարժապետանոցի մը մէջ վերջերս իր ուսումը կատարելագործած է՝ պաշտօն կը փնտռէ Թիւրքիայէն դուրս գտնուող վարժարանի մը մէջ:

Դիմել՝ Ն. Կորկոտեան Էֆօղ
Նորմալ Նիւշատել
(Զուիցերիա)

ԱՆՈՒՇԱՒԱՆ

ՀԱՑԻ ՀԱՄԱՐ

կամ

ԱՂՋԿԱՆ ՄԸ ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Վէպ մը իրական կեանքէ
Մամլոյ տակ

Այս վէպը որ կը պարունակէ իր մէջ տեղական կեանքէ զանազան պատկերներ. հրատարակութեան յանձնուած է հեղինակին կողմէն և սիրով պիտի ընդունուին բաժանորդներ հրատարակութեան դիւրութիւն ընծայելու համար։

Բաժնեգինն է 1 ֆրանք. բոլոր ծախքը հրատարակչին վրայ։

Տպագրութիւնը աւարտելուն գրքերը կը յանձնուին բաժանորդներուն։

Գոյանալիք հասոյթը ամբողջովին կը նուիրուի «Հայկական Կարմիր Խաչի ընկերութեան»։

Բաժանորդագրութեան համար դիմել հետեւեալ հասցէին։

Մուրատ Երանոսեան
(Պուլկարիա) ՎԱՌՆԱ

ԹԱՏՐՈՆ ՊՕՐԻՍ

Հանի Բանաֆօ
Ամառնային շրջան
«ՎԷՍԷԼՕ»
Հայ դերասանական խմբին
այս օրիշեր ժամը 9ին պիտի ներկայացուի՝

ԵՐԿՈՒ ԿՈՐՍՏԵԱԼ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ
ողբերգական թատերախաղ 3 արար

ԵՐԳ ԵՒ ՊԱՐԵՐՔ
ՀՕՎԻՒՆ ՈՒ ՀՕՎՈՒՈՒՀԻՆ

Պ.Գ. Յակոբեանի և Օ. Բօզալիի կողմէ

ՊԱԼԷԴ

Օրիորդ Բարասֆօյի կողմէ

ԿԵՂԾ ԿՏԱԿԸ

խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ 3 արար
Պ. Ա. Պէնլեանի կողմէ

Օր. Բարասքօ Թրաբէզի վրայ գլխիվայր 100 քիլոնոց թնդանօթ մը ակռաներէն կախած պիտի պայթեցնէ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ

Ֆրանսայի նշանաւոր վիպասաններէն ՌԸՆԷ ՏԸ ՊՕՆ-ԺԷԻ հեղինակութիւնը եղող

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ ՄԵՌԵԱԼԸ

անուն խիստ հետաքրքրաշարժ եւ բարոյալից վէպին

Առաջին եւ Երկրորդ թերթերը

Ամեն դասակարգի դիւրամատչելի ըլլալու համար, գիրքը մասամբ, 8ական երեսներէ բաղկացեալ, շաբաթը երկու թերթ պիտի հրատարակուի և իւրաքանչիւր 8ական երեսը պիտի ծախուի 5 սանթիմի:

Ամբողջ վէպը 24-25 թերթէ պիտի բաղկանայ:

Վառնայի համար բաժանորդագինն 1 Ֆր.: Ուրիշ քաղաքներու եւ արտասահմանի 1.20:

Վառնայէ դուրս, Պուլկարիոյ համար երեք թերթ մէկ ծրարով կը ղրկուին, իսկ արտասահմանի համար հինգ թերթ մէկ ծրարի մէջ. փոստի ծախքը հրատարակչին վրայ է:

Դիմել հետեւեալ հասցէին՝ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ, ՕՆՆԻԿ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆԻ, ՎԱՌՆԱ:

Դրամի փոխարէն նամականիշ ալ կընդունուի:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

—օ—

«ԲԱԲԿԷՆ ՍԻՒՆԻ» ընթերցարանի մէջ կը ծախուի Ստեփ. Եարճանեանի «Դիւցազնօրէնք» ի նպաստ Հայ Ուսանողական Միութեան։

Գինն է 1 լէֆ արծաթ։

Կը ծախուի նաեւ «Դարիւսի Ազատութեան Ճանապարհին»։

Գինն է 90 սանթիմ

Վառնա

ԱԶԴ

—օ—

Մանուկ Տէր Մանուէլեան 55-60 տարեկան ապիտակահեր Վանի կարճկանի Օղվանց գիւղացի, տարիէ մը ի վեր է Սուլինայէն մեկնած է Ռումանիոյ Կրայիօվայ և Թուրնու-Սեվերին քաղաքներ և անկից ի վեր անյայտ եղած է, իրմէ տեղեկութիւն ունեցողներէ կը խնդրուի հաղորդել Սուլինա պրն. Մանուկ Յակոբեանին։

Отговорникъ

Мурадъ-Ераносянъ

Печ. Взаимность" — Варна